

TADQIQOTLARDA IJTIMOY HIMOYA MASALASI

Xadjamuratova Matlyuba Xashimovna,

Alfraganus universiteti

“Xalqaro munosabatlar va tarix” kafedrası dotsenti,

tarix fanlari doktori (DSc)

xadjamuratova1964@gmail.com

Orcid ID: 0000-0003-2651-3392

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada ijtimoiy himoya tarixini o‘rganilganlik darajasi, ya‘ni mustaqillik yillarida tarixchi olimlar tomonidan yaratilgan tadqiqotlar hamda ijtimoiy-gumanitar fanlar sohasidagi tadqiqotlar bayon etilgan.

Kalit so‘zlar: *ijtimoiy himoya, yoshlar, tadqiqot, ijtimoiy jarayon, iqtisodiyot sohasi, sotsiologiya, falsafa, siyosiy fanlar, yuridik fanlar.*

ПРОБЛЕМА СОЦИАЛЬНОЙ ЗАЩИТЫ В ИССЛЕДОВАНИЯХ

Хаджамуратова Матлюба Хашимовна,

доцент кафедры “Международные отношения и история»

университета Альфраганус,

доктор исторических наук (DSc)

АННОТАЦИЯ

В статье описывается уровень изученности истории социальной защиты, то есть исследования, проведенные учеными-историками в годы независимости, а также исследования в области общественных и гуманитарных наук.

Ключевые слова: *социальная защита, молодежь, исследования, социальный процесс, экономика, социология, философия, политические науки, юридические науки.*

THE PROBLEM OF SOCIAL PROTECTION IN RESEARCH

Khadjamuratova Matlyuba Khashimovna,

Associate Professor of the Department of International Relations and History,

Alfraganus University, Doctor of Historical Sciences (DSc)

ABSTRACT

The article describes the level of study of the history of social protection, that is, research conducted by historians in the years of independence, as well as research in the field of social and humanitarian sciences.

Keywords: *social protection, youth, research, social process, economics, sociology, philosophy, political science, legal science.*

KIRISH

Yoshlar o'ziga xos ijtimoiy-demografik guruh sifatida doimo olimlar tomonidan olib boriladigan tadqiqotlarning diqqat markazida bo'ladi, chunki aynan ular yuz berayotgan o'zgarishlarning indikatorlari hisoblanadi va jamiyat rivojlanishining salohiyatini belgilab beradi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti asarlaridagi yoshlarni ijtimoiy himoya qilishda davlat siyosati faoliyatining samaradorligini oshirish, nodavlat tashkilotlarining rolini kuchaytirish va ijtimoiy himoya tizimini takomillashtirishga oid fikrlari, Harakatlar strategiyasi va Yangi O'zbekiston Taraqqiyot strategiyasida ilgari surilgan konseptual g'oyalar mavjud tadqiqotlarga ilmiy-metodologik asos bo'lib xizmat qiladi.

Konseptual-ilmiy yondoshuvlardan kelib chiqqan holda ijtimoiy himoya tarixini o'rganilganlik darajasini: mustaqillik yillarida tarixchi olimlar tomonidan yaratilgan tadqiqotlar, mustaqillik yillarida ijtimoiy-gumanitar fanlar sohasidagi tadqiqotlarga bo'lish maqsadga muvofiq.

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili.

Mustaqillik yillarida tarix, iqtisodiyot, sotsiologiya, falsafa, siyosat, huquqshunoslik, pedagogika, tibbiyot, demografiya kabi sohalarda yoshlarni ijtimoiy himoya qilish, ularni jamiyatga integrasiyalashuvini jadallashtirishga oid ilmiy tadqiqot ishlari olib borildi.

Tadqiqot metodologiyasi.

Mazkur tadqiqot ishini bajarish davomida ilmiylik, mantiqiylik, analiz va sintez, qiyosiy tahlil kabi usullardan foydalanildi.

Tahlil va natijalar.

R.Murtazayeva, O.Ata-Mirzaev, V.Gentshke, R.Ubaydullaeva, D.Bobojonova kabi olimlarning ilmiy izlanishlari yoshlar hayotiga siyosiy, mafkuraviy, ma'naviy omillar va ijtimoiy-demografik jarayonlarning ijobiy va salbiy ta'sirini o'rganishda ilmiy-nazariy asos sifatida xizmat qildi. Jumladan, R.H.Murtazayeva tomonidan taqdim etilgan "O'zbekistonda millatlararo munosabatlar va tolerantlik" nomli darslik aholi tarkibida 64 foizni tashkil etgan yoshlarni bag'rikenglik ruhida tarbiyalashda muhim manba bo'lib xizmat qilayotgani bilan ahamiyatli. Shuningdek, tarixchi olimlar, ya'ni A.Xakimov, R.Tolipov, A.Tatiboev, Sh.Raxmatullaev, G.G'anieva, P.Xushboqov, D.Vasieva, B.Raximov, Z.Abdullaeva, F.Yormatov, M.Shamsieva, T.Xatamov, E.Tilaev, O.Topildiev, H.Xoliqulova, Sh.Allaberganov, M.Boltabaeva,

O‘.Xoshimov, Sh.Raximov, A.Nurmatov, U.Elmuratova, N.Ismatova, Sh.Salimovlar tomonidan tadqiq etilgan ilmiy tadqiqotlarda aynan respublikadagi ijtimoiy jarayonlar yoritilgan. Masalan, F.Yormatovning ilmiy izlanishida O‘zbekistonda aholini ijtimoiy himoyalash tizimining holati, jarayoni, rivojlanish istiqbollariga oid ma’lumotlar janubiy viloyatlar misolida tadqiq etilgan bo‘lsa, Sh.Allaberganov esa O‘zbekistonda atrof-muhit tarixini yoritishga e’tibor qaratgan. D.Vasieva, T.Xatamov, U.Elmuratova, N.Ismatovalarning tadqiqotlarida respublika ta’lim tizimidagi islohotlar, muammo va yechimlar tahlil qilingan bo‘lsa, O‘.Xoshimov esa bu masalani Farg‘ona vodiysi viloyatlari kesimida tadqiq etgan. H.Xoliqulova, G.G‘anieva, M.Shamsieva, M.Boltaboevalarning ilmiy tadqiqotlarida O‘zbekistonda imkoniyati cheklangan shaxslarni ijtimoiy himoya qilish siyosati, xotin-qizlar masalasidagi muammolar va yechimlar, ijtimoiy himoyada fuqarolik jamiyatining o‘rni kabi masalalar yoritilgan.

Darhaqiqat, ijtimoiy-gumanitar fanlar sohasida ham ijobiy ishlar amalga oshirilgan. Jumladan, iqtisodiyot sohasidagi tadqiqotlar, ya’ni X.Barakaev, S.Yoqubova, F.Gafurova, I.Xasanova, M.Abdullaeva, A.Irmatova, E.Rustamov, Z.Zikriyaev, E.Muhiddinov, O‘.Alijonov, X.Mamadaliyeva, K.Eshpulatov, J.Bobanazarova, B.Baxtiyorov kabi olimlarning ilmiy izlanishlarida tadqiqot doirasida aholini ish bilan ta’minlash, mehnatni muhofaza qilish, ishsiz yoshlarni mehnat bozoriga jalb etish, migratsion jarayonlarni tartibga solish, mehnat bozorida kadrlarga bo‘lgan ehtiyojni ta’minlash muammolarini yechish masalasi ko‘tarilgan.

A.Xolbekov, A.Norbekov, R.Umurzaqova, X.Xusanova, S.Nazarqosimov, T.Narbaeva kabi olimlarning sotsiologiya sohasidagi ilmiy tadqiqotlarida jamiyatning demokratlashuvi jarayonida ijtimoiy adolatni amalga oshirish, ijtimoiy kafolat tizimini yaratish muammolari, oila mustahkamligi, keksalarni ijtimoiy himoyalash, ijtimoiy soha dinamikasi kabi masalalar sotsiologik tahlil etilgan. Falsafa fanlari bo‘yicha X.Pulatov, D.Yusubov, A.Eshamonov, Z.Kadirova, D.Raximova, M.Melikova, T.Ismoilov kabi olimlar tomonidan yaratilgan tadqiqotlarda qishloq sharoitida tabiatni muhofaza qilish madaniyati, ekologik ongni shakllantirish, yosh kadrlarni madaniy dunyoqarashini o‘stirish masalalari, yoshlar intellektual madaniyatini rivojlantirishning ijtimoiy-falsafiy jihatlari tahlili amalga oshirilgan.

L.Tangriev, T.Mamatqobilov, M.Davletova, D.Bo‘rieva, D.Ernazarov, A.Jalilov, A.Xursandovlarning siyosiy fanlar bo‘yicha ilmiy tadqiqotlarida yoshlarga oid davlat siyosati dinamikasi va muammolari, yoshlar siyosiy madaniyatining rivojlanishi jarayonlari va yoshlarni ijtimoiylashuvida milliy-siyosiy identifikatsiyaning namoyon bo‘lish xususiyatlari yoritilgan. M.Usmonova, D.Ahmedov, S.Jo‘raev, M.Mamasiddiqov, Sh.Juraevlarning yuridik fanlari bo‘yicha

yoʻzilgan ilmiy tadqiqotlarida oʻtish davrida shakllanadigan davlatning yoshlar siyosatining oʻziga xos xususiyatlari, mehnatga oid yetkazilgan moddiy va maʼnaviy zararni suda undirish, respublikada ekologik xavfsizlikni taʼminlash masalalariga yuridik nuqtai nazaridan yondoshilgan boʻlsa, pedagogika fanlari boʻyicha J.Fazilov, D.Kaxarova kabi olimlarning ilmiy izlanishlarida maktabdan tashqari taʼlim tizimini boshqarish va umumtaʼlim maktablarida inklyuziv taʼlimning pedagogik-psixologik jihatlari oʻrganilgan.

XULOSA

Mustaqillik yillarida davlatning innovatsion yondoshuvi natijasida ilm-fan sohasini rivojlantirishning huquqiy asoslari mustahkamlandi, olimlar, ilmiy izlanuvchilarga har tomonlama sharoitlar yaratilib, ragʻbatlantirilib borilishi natijasida soha koʻlami kengayib bordi va yetuk kadrlarni tayyorlash jarayoni ijobiy hal etildi, shuningdek ularning ilmiy xulosalaridan respublikani har sohada innovatsion rivojlantirishda foydalanildi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR ROʻYXATI

1. Murtazayeva R.H. Oʻzbekistonda millatlararo munosabatlar va toletrantlik. Darslik // Oʻzbekiston tarixi mutaxassisligi magistrantlari uchun. – Toshkent: “Go To Print”, 2020. – B. 14.